

..TÜRKİYE YÜZYILI VE Türkçe

Muhteşem, muazzam ve devasa bir hazineye sahibiz, ama bunun ne kadar farkındayız? Resmen varlık içinde yokluk çekiyoruz.

Şakir UYAROĞLU

Türkçeyi, herkesin; en az bir Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı kadar öğrenmek ve kullanmak zorunda olduğunu asla unutmamak gerektiği kanaatindeyiz.

Türkçe... 650.000 söz varlığıyla dünyanın en zengin dili ve ihtiyacımıza cevap verecek kavramların tek kaynağı kayıtsız şartsız o. Muhteşem, muazzam ve devasa bir hazineye sahibiz, ama bunun ne kadar farkındayız? Resmen varlık içinde yokluk çekiyoruz. Ecdadımız, "Ol mahiler ki derya içredir derya kıymetin bilmezler." sözünü bugünler için söylemiş olsa gerek. Özellikle gençlerimiz, en fazla 300-500 kelimeyle dertlerini anlatıyorlar.

Tarih tekerrürden ibaret derler, ancak ibret alınsaydı tarih tekerrür eder miydi? Fransızcadan Türkçeye geçen kelime sayısı; Tanzimat döneminde 5.540, 1980'lerden sonra da 1.934 olmak üzere toplam 7.774. Görünen o ki Batı dillerine olan ilğimiz ve tutkunluğumuz hâlâ devam ediyor. Türkçe... Bir türlü yüzünü güldüremediğimiz dilimiz... Bir avuç Türkçe sevdalısının gayretleri de olmasa...

İnsanımızda okuma hevesi ve heyecanı yok. Kitap fuarlarına ilgi yüz güldürüyor, ama elbette yeterli değil. Bu konuda yerel yönetimlere büyük görev düşüyor. Eğitimciler, idareciler, aileler... Hepimiz taşın altına elimizi koymalıyız.

Belki, çok iddialı bir söz olacak ama bugün; toplumun bütün kademelerinde -Türkçe sevdalıları ile bu konuda duyarlılık gösterenler hariç- dilimizin imlasi ve telaffuzu hesaba alınmamakta ve tam anlamıyla bir Türkçe konuşulup yazılmamaktadır.

Özel radyo ve televizyon yayıncılığının Türkiye sathına yayılmasıyla birlikte, Türkçe özürülülerin sayısı daha da artmıştır. Özel radyolarda ve televizyonlarda sunuculuk yapanların dehşetengiz Türkçeleri, TRT spikerlerinin ve sunucularının doyumsuz Türkçeleriyle kıyaslanamayacak duruma gelmiştir.

Özellikle, fen bilimleri yahut sayısal alanda eğitim gören kişiler, konu ana dilimiz olduğu zaman kolayca sıyrılıveriyorlar; biz fenciyiz, biz sayısalcımız diye. Böyle zamanlarda, aklımıza şu soru geliyor: Aca-ba, fencilerin yahut sayısalcılarının ana dili Urartuca mı?

Türkçeyi, herkesin; en az bir Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı kadar öğrenmek ve kullanmak zorunda olduğunu asla unutmamak gerektiği kanaatindeyiz. Türkçe, sıradan bir ders ya da konu yığını değildir. Türkçe, bu coğrafyada yaşayan bütün in-

sanların ortak paydalarından biridir. Bu nedenledir ki dilimizi en güzel ve en kusursuz biçimde kullanmak hepimizin başlıca görevidir.

Bunun için de sürekli olarak Türkçe Sözlük ve İmla Kılavuzu'ndan yararlanmalıyız. Ancak; her iki eser de Türk Dil Kurumu yayını ve mutlaka son baskı olmalıdır. Şu anda (Ekim 2023) piyasada 2021 baskı İmla Kılavuzu ve Türkçe Sözlük bulunmaktadır.)

Türkçenin inceliklerini, güzelliklerin, imla ve telaffuz kurallarını, önceliklerle ve özellikle; giyim firmaları başta olmak üzere bütün işletme sahiplerine, bu kuruluşların reklam ve iletişim uzmanlarına, matbaacılara ve bağımsız olarak çalışan bütün reklamcılara öğrettiğimiz takdirde, dilimizdeki yozlaşmanın ve kirlenmenin önüne daha çabuk geçilmesi mümkün olacaktır.

Bir zamanlar, Reklam Verenler Derneği'nce hazırlanan ve uzun bir süre televizyonda yayımlanan güzel bir reklam filmi vardı. Bu reklam filminde, dili yanlış kullananlardan örnekler veriliyor ve "Üşenme İmla Kılavuzu'na Bak." tavsiyesinde bulunuluyordu. Ben de Reklam Verenler Derneği mensuplarına teşekkür ediyor ve aynı tavsiyeyi tekrarlıyorum.

1983-84 öğretim yılından itibaren, üniversitelerin bütün bölümlerinde ortak zorunlu dersler kapsamında Türk Dili dersi okutulmaya başlandı. Ben de öğrencileri arasında yer almakla gurur duyduğum Selçuk Üniversitesi'ne Türk Dili Okutmanı olarak 1983 Haziranında intisap ettim.

41 yıllık akademisyenlik hayatım, bir yandan sayıları 70.000'e yaklaşan öğrencilerime faydalı olmakla ve onları birer vatan, millet, bayrak ve Türkçe sevdalısı olarak yetiştirmekle; bir yandan da alanımla ilgili eserler yazmakla ve programlar yapmakla geçti.

Türkiye'nin en güçlü yerel televizyonu olan KONTV'de izleyiciye sunulan, hazırlayanı, metin yazarı ve sunucusu olduğum "TÜRKÇE KONUŞALIM." adlı programım 32 farklı bölümle aylarca ekranlarda yer aldı. Daha sonra TRT İç Yapımlar Dairesi'nce hazırlanan ve TRT OKUL kanalında 19 farklı bölümle aylarca ekranlarda yer alan "DİL BİLGESİ" adlı programımız izleyicilerle buluştu. Söz konusu programın senaryo metinleri kaleme alınırken "Türkçe Konuşacaksak, Türkçe Konuşalım." ve "Yükseköğretim Öğrencileri için Türk Dili" adlı çalışmalarımın yararlanılmıştı.

Ankara, Adana, Mersin, Sinop ve Konya'da çekimlerini gerçekleştirdiğimiz ve sinema-tiyatro tadında kısa skeçlerle izleyiciye sunduğumuz "DİL BİLGESİ"nin kayıtları TRT OKUL arşivinde, "TÜRKÇE KONUŞALIM."ın kayıtları da KONTV arşivinde bulunmaktadır. Lütfen internet ortamında da ulaşılabilen programlarımızın az birer bölümünü mutlaka izleyiniz.

İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığınca düzenlenen hizmet içi eğitim seminerlerine ve kaymakam adaylarına verilen kurslara, 2015-2016 yılları içerisinde pek çok kez konuşmacı olarak katıldım.

Bu programlardan biri için Ankara'ya gittiğimde; Bakanlığın ilgili biriminin yanında Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün de bulunduğunu görünce, büyük hayalimin artık gerçekleşmek üzere olduğuna yürekten inandım.

Geçmişten bugüne, bir önemli husus beynimi kemirip duruyordu: Evli olmayanların medeni hâllerinin "bekar" şeklinde kayda geçirilmesi. "bekar" ile "bekâr"; aralarında hiçbir organik bağ olmayan iki kelime. "Bekar"; önce diyezli veya bemollü olan bir sesin, daha sonra bestekâr tarafından eski durumuna getirildiğini gösteren nota işareti demektir. Yani, bu bir müzik terimiydi ve bu

terimi bütün müzik erbabı biliyordu. "bekâr"ı söylemeye hacet yok, anlamını hepimiz biliyoruz.

Elime çok güzel bir fırsat geçmişti. Konuyu önce Eğitim Dairesi Başkanlığı'nın Başkan ve Başkan Yardımcısı arkadaşlarımıza açtım ve bu meseleyi kökten halletmek istediğimi kendilerine ilettim. Başkan Yardımcısı arkadaşlarımızdan biriyle, hemen ilgi odağım komşu kuruma gittik. Kurumun Nüfus İşleri Daire Başkanı Suat Küçük Beyefendiye konuyla ilgili düşüncelerimi ve yıllardır devam edegelen kaygılarımı anlattım. Bilgilerimin teyidi için, TDK'nın internet sitesindeki sözlüğe bakıldı. Orada da benim anlattıklarım aynen vardı.

Ve 15 Mayıs 2015 Cuma günü 12.15 civarında tarihe geçecek büyük bir uygulama başlatıldı:

1. O günden itibaren dünyaya gelen bütün çocukların nüfus cüzdanlarında artık "bekâr" yazılı olacaktı.
2. Nüfus cüzdanlarında "bekar" yazılı olanların da sözlü veya yazılı müracaatlarıyla herhangi bir nüfus müdürlüğünde bu talepleri gerçekleştirilecekti.
3. Ayrıca, isimlerinde ve soy isimlerinde şapka eksikliği bulunanlar da bu sıkıntıdan yine aynı yolu izleyerek kurtulabileceklerdi.

O gün, benim için adeta bir milat oldu. Bu kararın yürürlüğe konmasında değerli katkılarından dolayı; başta Suat Küçük Beyefendi olmak üzere, İçişleri Bakanlığı'mızın bütün mensuplarına teşekkür ediyorum. Bu karar, kanaatimce bir iade-i itibar olmuştur.

Artık, bütün bekârlar başlarını öne eğmeden "bekâr" olduklarını söyleyebileceklerdir. Öyle ya, önceden böyle bir imkânları yoktu. Medeni hâliniz nedir diye kendilerine sorulduğunda; boyunlarını büküp, başlarını öne eğip, büyük bir mahcubiyet ve eziklik içerisinde "bekar"ım

demiyorlar mıydı? Bütün bekârlar gözünüz aydın, Şeker Şakir'den size küçük ama önemli bir hediye; kabul buyurunuz lütfen.

Bu yeni uygulamadan önce, öğrencilerime hep şöyle derdim: Değerli arkadaşlarım, şu an için nüfus cüzdanlarınıza “bekâr” yazdırma şansımız yok. Benden size âcizane tavsiye: Eğer “bekar” olmak sizi rahatsız ediyorsa, bir an önce evlenin.

Öğrencilerim de derlerdi ki hocam bir şapka için evlenilir mi? Biz de cevaben şöyle derdik: Hem şapka problemi ortadan kalkacak hem de bir yuvanız olacak, sorumluluk yükleneceksiniz; bu arada bana da bir hayra vesile olduğum için dua edeceksiniz, bundan daha güzel ne olabilir?

Latin kökenli Türk alfabesine geçilen günden bu yana; şapka (asıl adıyla: düzeltme ve inceltme işareti) her zaman sorun olmuştur. Türkçe; bizim devlet dilimiz, kara sevdamız, olmazsa olmazımız, varlık sebebi-miz... Ses bayrağımızı ilanihaye gönderde gururla tutmak ve dalgalandırmak bizim asli ve ulvi görevimiz. Elbette şapka, sıradan bir noktalama işareti değil. Çünkü onun, içinde kullanıldığı kelimelerin anlamını değiştirme gibi özel bir yetkisi var. Aziz, necip ve asil milletimin bütün evlatları bu gözbebeğimize sahip çıkmalı ve saygı göstermelidir.

Türk Dil Kurumu, 01 Ocak 2007’de bir karar alarak Batı kökenli kelimelerin tamamından şapkayı kaldırdı. Bu kararın sebebi de şöyle açıklandı: Söz konusu kelimelerin orijinal yazılış şekillerinde şapkanın kullanılmaması. Mazeret beyanı doğrudur. Yalnız, yıllarca zarif, nazik ve nazenin şekilde söylemeye alıştığımız bu kelimelerden şapka kaldırılınca büyük bir boşluğa düştük.

Bu çerçevede “plaj” kelimesini, “plâj” diye söylerken ve yazarken hiçbir kusur işlemiyorduk ve bu ke-

lime ağzımızdan bir çırpıda çıkıyordu. Yaklaşık dokuz yıldır; “plaj” diye yazıp, “plâj” diye söylemeye çalışıyoruz, ancak bunu toplumumuzun yüzde kaç beceriyor bilinmez.

Hele hele, asla ve kat’a katılmadığımız bir karar: “I” harfinden sonra gelen ünlülerden şapkanın kaldırılması. Bence bu büyük bir yanlış; umarım bu yanlış, elim ve vahim karardan bir an önce dönülür. Zira “İslâm”ı, “İslam” diye; “ahlâk”ı “ahlak” diye yazmak ve daha sonra da şapka varmış gibi yaparak okumak zorumuza gidiyor vesselam...

Bir karar alınırken; yapılan bu işin artıları ve eksileri mutlaka dikkate alınmalı değil mi? “İslâm”ı ve “ahlâk”ı şapkasız olarak yazmak, bize ne kazandırdı söyler misiniz? Tabii ki, koca bir hiç...

Ve sözün özü: Düzeltme ve inceltme işareti, nam-ı diğer şapka; noktalama işaretlerinin en özeli, en güzeli, en donanımlısı, kullanıldığı kelimeleri kaba söyleyişten kurtaracak ve anlamını değiştirecek çapta olanı...

Kullanılması gereken bütün yerlerde ona itibar etmeli, ancak bu itibarı ifrat ve tefrite yol açacak seviyeye de getirmemeliyiz. Takdir edersiniz ki; “tarih” kelimesini yazarken, “a” ünlüsünü sırf uzun okuyoruz diye, hoyratça ve müsrifçe şapkalı kullanma yoluna da girmemeliyiz.

Şapkayı ve 15 Mayıs 2015’i hiç unutmuyacağım, söz...

Türkiye Yüzyılı ve Üniversitelerimizde Hâlâ Uzaktan Eğitimle Verilen Türk Dili Dersi...

Değerli “İdarecinin Sesi” dergisi okuyucuları; malumunuz önce korona virüs salgını dönemi, sonrasında da 11 ilimizi harap eden 6 Şubat-taki deprem afeti sebebiyle uzun bir

süre üniversitelerimizde eğitim hep uzaktan olmuştur. Ancak yüz yüze eğitime geçen üniversitelerimizde hâlâ ortak zorunlu derslerin uzaktan eğitimle verilmeye devam edilmesi hayli dikkate değer bir durumdur.

Üniversite seviyesine gelen ve geleceğimizi emanet edeceğimiz evlatlarımıza sanal âlemde anlatılan Türk Dili dersleriyle bilgi aktarmanın onlara gerekli faydayı sağlamayacağı kanaatindeyim.

“Hocaların hocası” sıfatına layık görülen ve on binlerce öğrenciye – bu öğrencilerimden en az 500 kadarı şu anda öğretim üyesi, profesör, doçent...- hizmet sunan bir akademisyen olarak uzaktan eğitim uygulamasının Cumhuriyet’in 100. yılında ve Türkiye Yüzyılı’nda Türk Dili dersine yakışmadığını düşünüyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı’nın orta öğretim kurumlarında Türkçe dersi için aldığı %70 barajı uygulamasını yürekte alkışlıyoruz. Dileriz üniversitelerimizde de Türk Dili dersinde önce yüz yüze eğitime sonra da bu uygulamaya geçilir. Fazla söz ne haccet; gençlerimizin kendilerine örnek ve rol model olacak, Türkçeyi kusursuz kullanan, diksiyonu düzgün eğitimcilerle ihtiyaçları var.

Dört yıldan fazla bir süredir uzaktan eğitimle ders anlatıyoruz, buna anlatmak denirse... Üniversite öğrencisi sıfatını almadan önce arkadaşım olan bir kişi hariç, dört yıldır hiçbir öğrencimi tanımıyorum. Uzaktan eğitimle ders anlatmaya çalıştığımız bu sancılı dönemde en az on yıl yaşadığım farkındayım. Öğrenci merkezli akademisyen sıfatım da tükenmek üzere.

Türkçemizin inceliklerini, güzelliklerini, zenginliğini yüz yüze anlatma şerefine tekrar nail olacağımız günlerin çok geç olmadan gelmesi umuduyla...